

Kohtuasi C-701/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

14. november 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal Judiciaire de Paris (Pariisi esimese astme kohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. juuli 2023

Kaebaja:

Procureur de la République (prokuratuur)

Vastustaja:

Äriühing SWIFTAIR

1. Kohtuasja ese ja andmed:

- 1 24. juulil 2014 väljus Burkina Faso Ouagadougou lennujaamast lennul number AH 5017 suunaga Alžiiri Hispaania lennuettevõtja Swiftair, Hispaanias märgiga ECLTV registreeritud McDonnell-Douglas 83 tüüpi reisilennuk, mille pardal oli kuus meeskonnaliiget ja 110 reisijat, nende hulgas 54 Prantsuse kodanikku.
- 2 Umbes kolmkümmend minutit pärast õhukütõusmist sattus lennuk Mali kohal halbadesse ilmastikutingimustesse, muutis rünksajupilvede vältimiseks kurssi põhja poole ja kukkus alla Põhja-Mali kõrbes, kust leiti 2014. aasta 24. juuli õhtul lennuki vrakk. Kõik lennukis viibinud olid hukkunud.
- 3 Procureur de la République de Paris (Pariisi prokuratuur) andis veel samal päeval lennutranspordi sandarmeeria komandole (Prantsusmaa) korralduse alustada uurimist.
- 4 Samal ajal alustas üks Hispaania eeluurimiskohus Juzgado Central de Instrucción nº 6 (üleriigiline eeluurimiskohus nr 6, Hispaania) uurimist 24. juuli 2014. aasta

kohtumääruse alusel, milles täpsustati vastavalt 14. septembri 1882. aasta kuningliku dekreediga, millega kiidetakse heaks kriminaalmenetluse seadustik (Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal) (edaspidi „Hispaania kriminaalmenetluse seadustik“), artiklile 774 eeluurimise alustamist („diligencias previas“), et teha kindlaks eeldatava süüteo olemus ja asjaolud. Hispaania prokurör märkis 25. juuli 2014. aasta taotluses, et „tuleb nõustuda esialgse pädevusega kuni õnnetuse põhjuste väljaselgitamiseni, kuna tegemist võib olla süüteo koosseisudega, mis kujutavad endast terrorismiga seotud süütegusid, mis kuuluvad Audiencia Nacionali (Hispaania üleriigiline kohus) pädevusse“.

- 5 Juzgado Central de Instrucción n° 6 (üleriigiline eeluurimiskohus nr 6, Hispaania) märkis hilisemas 23. septembri 2014. aasta kohtumääruses, et „kuna terrorirünnaku toimepanemine on välistatud, jääb veel üle uurida, kas asjaolud võisid tekkida pilootide kogenumatusest või ettevaatamatusest“.
- 6 29. juuli 2014. aasta süüdistusaktiga alustati ka Prantsusmaal kohtulikkude eeluurimist tuvastamata isiku suhtes surma põhjustamises ettevaatamatusest saamatusest, ettevaatamatusest, tähelepanematusest, hooletusest või seaduse või määrusega kehtestatud ettevaatus- või turvakohustuse täitmata jätmise tõttu.
- 7 Prantsusmaa ja Hispaania eeluurimiskohtunikud tegid koostööd õigusabitaotluste, kriminaalasjades rahvusvahelise vastastikuse abi taotluste, ekspertide ärakuulamise ja menetlusdokumentide vahetamise kaudu. Prantsuse uurijate koostatud nimekiri Hispaania menetlusest näitab, et paljud selle menetluse dokumendid tulenesid arvukatest ja täpsetest taotlustest, millega Prantsuse kohtunikud olid rahvusvaheliste õigusabitaotluste raames palunud esitada dokumente.
- 8 Nimekirjas on kiri, mis on Hispaania menetlustoimiku köites 1 ja milles advokaat F. J. S. M. teatas Audiencia Nacionalile (Hispaania üleriigiline kohus), et ta esindab menetluses lennuettevõtjat Swiftair.
- 9 Juzgado Central de Instrucción n° 6 (üleriigiline eeluurimiskohus nr 6, Hispaania) tegi 18. juulil 2016 prokuratuuri vastava taotluse alusel esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumääruse. Kohtumääruses on märgitud: „Võimalik terroriakti toimepanemine omal ajal välistati. Eeluurimist [...] jätkati, et teha kindlaks, kas faktilised asjaolud võisid aset leida Hispaania pilootide C. M. A. ja G. C. I. Á ettevaatamatusest või ebakompetentsusest selles osas, mille kohta järeldati terve rea ekspertiiside põhjal, et: võttes arvesse meeskonna inimlikust ja kutsealasest aspektist analüüsitud dokumente ning lennuki ECLTV seisukorda, ei leidnud me ühtegi tõendit selle kohta, et lennuettevõtja Swiftair oleks pannud toime eeskirjade eiramisi, millel võiks olla seos Malis 24. juulil lennuga AH5017 juhtunud lennuõnnetusega. Ekspertidid [...] omakorda järeldasid, et lennuettevõtja Swiftair kasutatud lennusimulaator on selline, et sellega on võimalik läbida kogu järelevalveasutuse nõutav väljaõpe erinevates väljaõppe- ja kontrollitappides. See on MD-83 tüüpi lennuki pilootide

väljaõpetamiseks ja treenimiseks täielikult sobiv ja sellel on lisaks digitaalne aparatuur, mis vastab õnnetusse sattunud lennuki aparatuurile. Seega ei ole tuvastatud ühtegi lennukipilootidelt nõutava objektiivse tähelepanu- või hoolsuskohustuse rikkumist“.

- 10 See esialgne kriminaalmenetluse lõpetamise otsus tehti Hispaanias pärast seda, kui EASA (European Union Aviation Safety Agency – Euroopa Liidu Lennundusohutusamet) ametnikud olid esitanud Hispaania kohtumenetluses eksperdiarvamuse, kus nad leidsid, et pilootidele korduvväljaõppe andmises oli eiratud eeskirju, kuna väljaõpe viidi läbi kontrolliga samal ajal, ilma et saaks siiski asuda seisukohale, et see eeskirjade eiramine oli õnnetusega seotud, ning leiti, et pilootide kompetentsuse kontrollimises eeskirjade eiramist ei ilmne.
- 11 See otsus tehti samuti pärast rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooni 13. lisa sätete alusel Mali – st õnnetuse toimumiskoha riigi transpordiministeeriumi – juhtimisel koostatud rahvusvahelise ohutusjuurdluse aruande esitamist. Uurimiskomisjon andis selle aruande kokkuvõtteks soovitusel: jäätumisvastase püsisüsteemi ehitaja koostatud teostatavusuuringu kohta; jääkristallide tuvastamise tingimuste lisamise kohta lennumeeskonna tegevuskäsiraamatu (FCOM – *Flight Crew Operating Manual*) protseduuridesse; lennuki sõidu ajal varingusse sattumise alase eriteabe lisamise kohta dokumentidesse ja väljaõppesse; piloodikabiini helisalvestusseadmete (CVR – *Cockpit Voice Recorders*) kontrollimenetluse muutmise kohta kuni ICAO (Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon) 6. lisa sätetatud magnetlintide kasutamise lõpetamiseni; lennujuhtimiskeskuste Nigeri, Burkina Faso ja Mali ametiasutuste vahel koordineerimise parandamise kohta. Ühtegi soovitusi ei tehtud lennuettevõtjale Swiftair.
- 12 Prantsusmaal oli tehniline uurimine tehtud ülesandeks kolmest eksperdist koosnevale komisjonile, mis moodustati 2. septembril 2014. Lõpparuanne esitati 23. detsembril 2016. Ekspertkomisjon jõudis järeldusele, et õnnetuses oli oma osa järgmistel teguritel:
 - - pilootide hooajaline tegevus, mis koondub mõne kuu peale pikaajaliste katkestusperioodidega, mis oli vähendanud pilootide võimet ebaharilikes olukordades edukalt toime tulla;
 - - maa peal ja lennusimulaatoril teostatava õppuse ebapiisav maht ja mittetäielik sisu, mille tõttu ei tajutud väliseid lennutingimusi;
 - - mootorite jäätumise vastaste kaitsevahendite kasutamata jätmine; mootori parameetrite halvenemise tuvastamata jätmine; kiiruse märkimisväärse languse ja määravate baasnäitajate tuvastamata jätmine; puudus kohane reageerimine varingul ilmlemisele; suure töökoormusega toimetuleku võime halvenemine;
 - - kursi muutmise, intertroopilise frondi esinemine ja raadiosideprobleemid, mis suurendasid töökoormust ja mille tõttu oli vähem vabu meeskonnaliikmeid;

- - asjaolu, et samas meeskonnas oli kaks hooajaliselt töötavat pilooti, nii et nende lendudevaheline katkestusaeg oli ligi kaheksa kuud.
- 13 Prantsuse eeluurimiskohtunikud alustasid 29. juunil 2017 äriühingu Swiftair SA – juriidiline isik, keda esindas tema asepresident S.L.F. – suhtes uurimist surma põhjustamises ettevaatamatuses, kuna ta oli „saamatusest, ettevaatamatuses, tähelepanematuses, hooletusest või seaduse või määrusega kehtestatud ettevaatus- või turvakohustuse täitmata jätmise tõttu – käesoleval juhul seetõttu, et lennu AH5017 meeskonnale ei olnud antud piisavat väljaõpet, mille tõttu nad ei tajunud väliseid lennutingimusi, ei mõistnud mootori parameetrite halvenemist, ei kasutanud lennukikaitsevahendeid ega reageerinud kohaselt varingu tekkimisele – tahtmatult põhjustanud kõigi pardal viibinud isikute, sealhulgas Prantsuse kodanikest kannatanute surma; need teod on karistatavate tegudena määratletud karistusseadustiku artiklites 221-6, 221-7, 221-8, 221-10.“
- 14 Äriühing Swiftair vaidlustas tema suhtes eeluurimise alustamise, väites, et Hispaania kohus on teinud nende asjaoludega seoses tema suhtes kriminaalmenetluse lõpetamise otsuse. Tema arvates on tegemist lõpliku otsusega, mis on Prantsusmaale kohustuslik, arvestades Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni (edaspidi „Schengeni konventsioon“) artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet.
- 15 Eeluurimiskohtunik lükkas äriühingu Swiftair vastuväite kriminaalasja lõpetamise kohta tagasi, märkides:
- „Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem* põhimõte ei ole kohaldatav otsusele, millega konventsiooniosalise riigi ametiasutus määrab pärast tema menetluses oleva asja sisulist käsitlust ning enne süüteo kahtlustatavale isikule süüdistuse esitamist kriminaalmenetluse peatamise, kui see kriminaalmenetlust peatav otsus ei lõpeta asjaomase riigi õiguse alusel lõplikult kriminaalasja ega kujuta endast seega takistust sama teo eest uuesti kriminaalvastutusele võtmisele selles riigis“. (29. juuni 2016. aasta kohtuotsus Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483; ja 22. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, punkt 45).
- „Hispaania kriminaalmenetluse seadustiku artiklite 637 ja 641 kohaselt võib kriminaalmenetluse enne kohtuotsuse tegemist lõpetada kahel viisil: kriminaalmenetluse „lihtsalt“ lõpetamine, kui puuduvad kaalukad tõendid selle kohta, et tegu, mis annaks alust menetlust algatada, on toime pandud; kui tegu ei ole süütegu ega kuritegu või kui menetlusest tuleneb, et süüdistatavaid ei saa võtta kriminaalvastutusele täideviija, osavõtja või kuritegelikul teel saadud vara kasutajana, või niinimetatud „vaba“ või „esialgse“ kriminaalmenetluse lõpetamise otsuse vormis, kui kriminaalmenetluse aluseks olnud süüteo toimepanemine ei ole nõuetekohaselt tõendatud või kui uurimise tulemusena on tuvastatud, et süütegu on tõesti toime pandud, kuid ei ole piisavalt alust isikut või mitut konkreetset isikut süüdistada täideviija, osavõtja või kuritegelikul teel saadud vara kasutajana. Seda tüüpi esialgseks otsuseks klassifitseerimine, millele samaväärset vastet

Prantsuse õiguses ei ole, ei takista menetluse uuendamist, kui ilmneb uusi tõendeid, mis seda õigustavad, ja seda ilma uue kaebuse või täiendava süüdistusaktita.

Hispaania kohtupraktikas on täpsustatud, et üksnes „lihtsalt“ kriminaalmenetluse lõpetamise määrusel on seadusjõud, kui need lõpetavad kriminaalmenetluse lõplikult. Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) kriminaalkolleegiumi kohtupraktika kohaselt on sama seadusjõud nagu lõplikul kohtuotsusel ainult „lihtsalt“ kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumäärusel. Järelikult oleks uue kriminaalmenetluse alustamine sama isiku suhtes ja samade tegude eest, mille kohta on tehtud „lihtsalt“ kriminaalmenetluse lõpetamise otsus, niisugusel juhul *ne bis in idem* põhimõtte rikkumine. Seega ei ole niisugustel kriminaalmenetluse lõpetamise esialgsetel kohtumäärustel, mis on tehtud juhul, kui asjaomase süüteo toimepanemine ei ole nõuetekohaselt tõendatud või kui puuduvad piisavad põhjused seda konkreetsele isikule süüks panna, seadusjõudu. Seda liiki menetluse lõpetamine on „esialgne“, see ei takista seega menetluse uuendamist, kui ilmneb uusi kontrollimise asjaolusid, mis seda õigustavad.

Käesoleval juhul on Juzgado Central de Instrucción n° 6 (üleriigiline eeluurimiskohus nr 6, Hispaania) 18. juuli 2016. aasta kriminaalmenetluse lõpetamise otsus „sobreseimiento provisional“ (esialgne menetluse lõpetamine) ja sellel ei ole seega seadusjõudu. Äriühingu Swiftair argument, et tegemist on lõpliku otsusega, mis on Prantsusmaal *ne bis in idem* põhimõtte seisukohast siduv, tuleb seega tagasi lükata.“

- 16 Süüdistatav äriühing Swiftair SA anti 18. mai 2021. aasta kohtumäärusega Tribunal judiciaire de Paris's (Pariisi esimese astme kohus) uuesti kohtu alla.

2. Õiguslik raamistik:

A. Liidu õigus

Euroopa Liidu põhiõiguste harta

- 17 Artiklis 50 „Mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeld“ on sätestatud:

„Kedagi ei tohi uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistetud“.

19. juunil 1990. aastal Schengenis allakirjutatud konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta*.

18 Artiklis 54 „*Ne bis in idem* põhimõtte rakendamine“ on sätestatud:

„Isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud lõpliku kohtuotsuse, ei või teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et kui isikule on karistus määratud, on ta selle ära kandnud või kannab seda või seda ei saa otsuse langetanud konventsiooniosalise õiguse alusel enam täitmisele pöörata.“

B. Liikmesriigi õigus

Prantsusmaa õigusaktid

Kriminaalmenetluse seadustik

19 Artiklis 695-9-54 on sätestatud:

„Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsuse 2009/948/JSK (kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses) kohaldamisel juhul, kui mitmes liikmesriigis sama teo eest samade isikute suhtes toimuvate paralleelsete kriminaalmenetluste tulemusel võidakse teha lõplik kohtuotsus, edastavad asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused omavahel teavet kriminaalmenetluste kohta ja uurivad koos, kuidas nad võivad piirata selliste paralleelsete menetluste koosseksisteerimise negatiivseid tagajärgi.“

Hispaania õigusaktid

Kuninga 14. septembri 1882. aasta dekreet kriminaalmenetluse seadustiku heakskiitmise kohta (Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal) (Hispaania kriminaalmenetluse seadustik)

20 Artiklis 637 on sätestatud:

„Kriminaalmenetluse lihtsalt lõpetamise määrus tehakse:

1) kui puuduvad kaalukad tõendid selle kohta, et tegu, mille tõttu menetlust alustati, on toime pandud;

* Seda laiendati Hispaaniale alates Hispaania Kuningriigi ühinemisest 25. juunil 1991 Bonnis alla kirjutatud Schengeni lepingu rakendamise konventsiooniga [...] (EÜT 2000, L 239, lk 69; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9).

- 2) kui tegu ei ole teise astme ega esimese astme kuritegu;
- 3) kui menetluse tulemusel selgub, et täideviija, osavõtja või kuritegelikul teel saadud vara kasutajana kahtlustatavat või süüdistatavat isikut ei saa kriminaalvastutusele võtta“.

21 Artiklis 641 on sätestatud:

„Esialgne kriminaalmenetluse lõpetamise määrus tehakse:

- 1) kui kriminaalmenetluse aluseks olnud süüteo toimepanemine ei ole nõuetekohaselt tõendatud,
- 2) kui uurimise tulemusel selgub, et kuritegu on tõesti toime pandud, kuid ei ole piisavalt alust isikut või mitut konkreetset isikut süüdistada täideviija, osavõtja või kuritegelikul teel saadud vara kasutajana.“

Hispaania karistusseadustik (Código penal)

22 Artiklis 31a on sätestatud:

„1. Selles seadustikus ette nähtud juhtudel vastutavad juriidilised isikud kriminaalkorras kuritegude eest, mille on nende nimel või arvel ja nende kasuks toime pannud nende seaduslikud esindajad ning faktilised või õiguslikud juhatajad.

Samadel juhtudel on juriidilised isikud samuti kriminaalkorras vastutavad kuritegude eest, mille on toime pannud äriühingu majandustegevuses ning äriühingu arvel ja tema kasuks isik, kes on eelmises lõigus nimetatud füüsiliste isikute alluvuses ja võis teo toime panna, kuna selle juhtumi konkreetseid asjaolusid arvestades ei teostatud tema üle nõuetekohast kontrolli.

2. Juriidilise isiku kriminaalvastutus tekib hetkest, mil tuvastatakse kuriteo toimepanemine, mille pani toime isik, kes täidab eelmises lõikes nimetatud volitusi või ülesandeid, isegi kui konkreetset vastutavat füüsilist isikut ei ole isikuliselt kindlaks tehtud või kui tema suhtes ei olnud võimalik menetlust alustada. Kui samade tegude eest on mõlemad karistatavad rahalise karistusega, kohandavad kohtud vastavaid summasid nii, et saadud summa ei oleks nende tegude raskusastmega võrreldes ebaproportsionaalne“.

3. Poolte seisukohad:

Süüdistatav (äriühing Swiftair)

23 Äriühing Swiftair väidab peamiselt, et Hispaania eeluurimine, mis hõlmab 11 menetlustoimikut ja mille viis läbi üks Hispaania tuntud kohtunik, tuleb pidada põhjalikuks eeluurimiseks, mille tulemusel võis kohus kindlate uurimistoimingute

põhjal, mis puudutasid eelkõige võimalikke eeskirjade eiramisi pilootide väljaõpetamises äriühingu Swiftair poolt, asuda seisukohale, et ei ole alust menetlust jätkata. Ta väidab, et kuigi see kriminaalmenetluse lõpetamise määrus kvalifitseeriti esialgseks, oleks see tulnud kvalifitseerida lihtsalt kriminaalmenetluse lõpetamise määruseks, kuna puudus igasugune kvalifitseeritud õigusrikkumine, ning et igal juhul olid selle esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumääruse peale edasikaebamise õiguskaitsevahendid, mida ei kasutatud, ja see ei võimaldanud menetlust uuendada, kui ei ole uusi süüdistusi: see kohtumäärus tuleb seega kvalifitseerida lõplikuks kohtuotsuseks Schengeni konventsiooni artikli 54 ja Euroopa Kohtu praktika tähenduses, ja äriühing Swiftair, kes on ainus isik, kes on lisaks pilootidele kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumääruses nimeliselt nimetatud, võib tugineda selle *ne bis in idem* õiguspõhjule.

- 24 Äriühing Swiftair lisab, et uute asjaolude ilmnemisel ei ole Prantsuse kohtud ilmselt pädevad kohtuasja menetlema, kuna vastavalt Euroopa Kohtu praktikale (5. juuni 2014. aasta kohtuotsus M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punkt 41) on ainult Hispaania eeluurimiskohtunikul lubatud uurimist jätkata.
- 25 Lisaks järeldeb äriühing Swiftair, et praeguseks on aegumistähtaeg Hispaanias möödunud ning uurimist ei saa isegi uute süüdistuste ilmnemise korral seal enam jätkata. See kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumäärus on seega aegumise tõttu omandanud sisulise seadusjõu ja on tema arvates seega „kahekordselt“ lõplik.
- 26 Lõpuks märgib äriühing Swiftair, et kuigi juriidiliste isikute vastutust käsitati sel ajal Hispaanias küll kitsendavalt, oli siiski võimalik tuvastada juriidilist isikut esindavate füüsiliste isikute vastutus, ning et just sel eesmärgil märkiski Hispaania eeluurimiskohtunik kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumääruses, et Swiftairi puhul ei olnud eeskirjade eiramist tuvastatud.

Prokuratuur

- 27 Prokuratuur leiab, et erinevaid õiguslikke arvamusi, mille andsid uurimise käigus Prantsuse sidekohtunikud Hispaanias või ülikoolid, kes kuulati ära tunnistajatena *ne bis in idem*'i küsimuses, ei saa pidada kohtule selguse toomiseks piisavaks, kuna ainult Euroopa Kohus on pädev tõlgendama Schengeni konventsiooni artikli 54 tähendust selles kohtuasjas esitatud kahes õigusküsimuses: Hispaania esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise otsuse ulatuse ning füüsilise ja juriidilise isiku isikusamasuse küsimuses.

Tsiviilhagejad

- 28 Tsiviilhagejad leiavad, et Hispaania esialgne kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumäärus vastab õiguskordades, kus eeluurimiskohtuniku ei ole, prokuratuuri poolt kriminaalmenetluse lõpetamise otsusele, ning et Prantsusmaa Cour de cassationi (kassatsioonikohus) ja Euroopa Kohtu praktika, mille kohaselt ei saa sellist otsust pidada lõplikuks kohtuotsuseks, on väljakujunenud. Nad rõhutavad,

et Hispaania kohtute praktika ise on selles osas väga selge, et esialgsedel menetluse lõpetamise otsustel puudub seadusjõud, erinevalt lihtsalt menetluse lõpetamise otsustest.

- 29 Tsiviilhagejad märgivad samuti, et Hispaania eeluurimiskohtunik ei viinud läbi ühtegi tõsist ja põhjalikku uurimist ning et kõik äriühingu Swiftair juhtivtöötajate ärakuulamised viidi läbi Prantsuse uurimise raames, et võimaldada ekspertidel analüüsida ettevõtja hoolsust.
- 30 Lõpuks rõhutavad nad, et igal juhul on selleks, et otsusel oleks teises kohtuasjas seadusjõud, vaja, et kohtuasja pooled, alus ja ese oleksid samad: käesoleval juhul väidavad tsiviilhagejad esiteks, et pooled ei ole samad, sest Hispaanias ei ole alustatud kohtumenetlust lennuettevõtja Swiftair suhtes ja et juriidilisi isikuid ei saanud Hispaanias lennukiõnnetuse tõttu vastutusele võtta, teiseks, et õiguslik kvalifikatsioon ei ole sama, kuna Prantsuse uurimine puudutas surma põhjustamist ettevaatamatuse tõttu, samas kui Hispaanias algatati uurimine terrorirünnakuga seoses ja jätkati, uurides, kas piloodid olid rikkunud lennuliikluseadust. Kokkuvõtteks tuleb märkida, et kuna Hispaanias ei ole äriühingu Swiftair suhtes kriminaalmenetlust alustatud ning tema suhtes ei saanud seal mingil juhul uurimist läbi viia, ei saa ta *ne bis in idem* põhimõttele tugineda.

4. Esimese astme kohtu hinnang:

Kohaldatavate õigusnormide analüüs

- 31 Kõigepealt annab kohus õigusliku raamistiku liidu, Prantsuse ja Hispaania õiguse tasandil.
- 32 Liidu õiguse tasandil keskendub kohus *ne bis in idem* põhimõtte analüüsimisel Schengeni konventsiooni artiklile 54. Käsitledes kõigepealt „bis“ aspekti, toob ta välja kohtuotsused, milles Euroopa Kohus on eelkõige käsitlenud otsuse lõplikkust Schengeni konventsiooni artikli 54 tähenduses (11. veebruari 2003. aasta kohtuotsus Gözütok ja Brügge, C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87; 10. märtsi 2005. aasta kohtuotsus Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156; 22. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768; 5. juuni 2014. aasta kohtuotsus M, C-398/12, EU:C:2014:1057; ja 29. juuni 2016. aasta kohtuotsus Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483). Kohus teeb nendest kokkuvõttes järgmised järeldused: lõpliku otsuse ei pea olema tingimata teinud asja lahendav kohus; see peab siiski lõpetama konventsiooniosalises riigis kriminaalasja lõplikult; see peab tingimata olema tehtud pärast asja sisulist uurimist; on lubatav, et kriminaalmenetlust võib jätkata sama isiku vastu samade asjaolude osas ainult tingimusel, et on ilmnenuid uusi süüdistusi.
- 33 Seejärel „idem“ aspekti käsitledes viitab kohus 9. märtsi 2006. aasta kohtuotsusele Van Esbroeck, C-436/04, EU:C:2006:165; ja 28. septembri 2006. aasta kohtuotsusele Gasparini jt, C-467/04, EU:C:2006:610, lisades, et viimati

nimetatud kohtuotsuses ei lahendata sõnaselgelt küsimust, kas lepinguosalises riigis füüsiliste isikute kasuks tehtud menetluse lõpetamise otsusel võib olla *ne bis in idem* õigusmõju juriidiliste isikute kasuks, keda puudutavad samad teod mõnes teises lepinguosalises riigis.

- 34 Prantsuse õiguse osas viitab kohus lõigule kriminaalmenetluse seadustiku (Code de procédure pénale) artiklis 695-9-54, mis viitab nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsusele 2009/948/JSK, mis näeb muu hulgas ette võimaluse pöörduda Eurojusti poole, kui ei jõutud kokkuleppele konkureerivate kohtualluvuste suhtes, kuid piirdub märkusega, et eeluurimise käigus Hispaania ja Prantsuse õigusasutuste vahel toimunud teabevahetus, mis oli uurimise seisukohast viljakas, ei võimaldanud lahendada ette ära paralleelselt läbi viidud uurimiste tulemusel tehtud otsuste võimaliku vastuolu küsimust.
- 35 Hispaania õiguse osas annab kohus lühidalt ülevaate eespool viidatud Hispaania kriminaalmenetluse seadustiku artiklites 637 ja 641 sätestatud menetluse lõpetamise otsuste tegemise korrast ja juriidiliste isikute vastutuse korrast.

Kriminaalmenetluse lõpetamise kord

- 36 Erinevalt Prantsuse õigusest ei reguleeri Hispaania õigusaktid sellise menetluse uuendamise tingimusi, mis lõpetati esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise määrusega. Selle uuendamise tingimused on seega määratletud Hispaania kohtute praktikas, milles on kehtestatud põhimõtteliselt uute süüdistuste nõue (Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 30. juuni 1997. aasta otsus, mida on hiljem kinnitatud), mis ei võimalda samade tõendite alusel kriminaalmenetlust uuendada ja annab esialgsele kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumäärusele teatava võimu, eelkõige mis puudutab „toimikusse lisatud tõendite piisavust menetluse jätkamiseks“.
- 37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus võtab kokku kohtupraktika, millele süüdistatav ja tsiviilhagejad viitavad, ning järeldab, et kummagi poole viidatud otsused ei ole ühildamatud ja püüavad tõendada: et Hispaania kohtud on kehtestanud täpsed kriteeriumid menetluse uuendamiseks pärast seda, kui on tehtud esialgne kriminaalmenetluse lõpetamise määrus, ja milleks on nõutav, et on ilmnenuid uusi asjaolusid; et kuna pärast esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise määruse tegemist on võimalik menetlust jätkata, ei sarnane see kohtumäärus lõplikule otsusele, millel on täielik ja terviklik seadusjõud; et võttes arvesse Hispaania kohtute vaieldavat praktikat kasutada lihtsuse huvides esialgseid kriminaalmenetluse lõpetamise määrusi, uurivad kohtud iga juhtumi puhul eraldi toimiku sisu, et hinnata, milline peab olema tehtud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse mõju.

Juriidiliste isikute vastutuse kord

- 38 Hispaanias kehtestati juriidiliste isikute vastutus 30. märtsi 2015. aasta konstitutsioonilise seadusega 1/2015, millega muudetakse 23. novembri

1995. aasta konstitutsioonilist seadust 10/1995 karistusseadustiku kohta (Ley Orgánica 1/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal).

- 39 Õnnetuse toimumise ajal reguleeris seda Hispaania karistusseadustiku (Código penal) artikkel 31a (viidatud käesoleva kokkuvõtte punktis 22), mis nägi nimelt ette: „1. Selles seadustikus ette nähtud juhtudel on juriidilistel isikutel kriminaalvastutus ...“.
- 40 Sellest õigusaktist tuleneb, et Hispaanias saab juriidiliste isikute vastutust kohaldada vaid piiratud hulgal loetletud süütegude eest, mille hulgas ei ole [süütegevused, mis on sätestatud] 24. detsembri 1964. aasta seaduse 209/1964, millega kehtestatakse karistus- ja menetlusseadus lennuliikluse valdkonnas (Ley 209/1964, de 24 de diciembre, Penal y Procesal de la Navegación Aérea), artiklis 65, milles on ette nähtud lennuliikluses ettevaatamatusest või ebakompetentsusest toime pandud kuriteod, ja Hispaania karistusseadustiku (Código Penal) artiklis 142 sätestatud surma põhjustamist ettevaatamatusest.
- 41 Seejärel analüüsib kohus Schengeni konventsiooni artiklist 54 tulenevat vastuväidet kriminaalasja lõpetamise kohta tulenevalt Juzgado Central de Instrucción n° 6 (üleriigiline eeluurimiskohus nr 6, Hispaania) 18. juuli 2016. aasta esialgsest kriminaalmenetluse lõpetamise kohtumäärusest.
- 42 Selleks peab ta vajalikuks analüüsida:
- 1) kas Hispaania kohtuotsus on Euroopa Liidu õiguse tähenduses „lõplik kohtuotsus“,
 - 2) kas võib asuda seisukohale, et Hispaania otsuse tõttu on äriühingu Swiftair üle õigust mõistetud „lõpliku kohtuotsusega“, milleks tuleb määratleda Schengeni konventsiooni artiklis 54 sätestatud mõiste „isik, kelle suhtes on langetatud lõplik kohtuotsus“ ulatust, nii et viimane võib tugineda *ne bis in idem* põhimõttele, uurimise staadiumis lõpetatud eeluurimise korral, ilma et ühtegi isikut oleks ära kuulatud muus kui lihtsalt tunnistaja staatuses;
 - 3) kas äriühing Swiftair võib tugineda sellise otsuse tagajärgedele, mis on tehtud õigussüsteemis, kus eeluurimise esemeks olevate tegude eest võib vastutusele võtta üksnes teda esindavaid füüsilisi isikuid, mis tähendab, et tuleb kindlaks teha, kas mõiste „isik“ laiendava tõlgenduse kaudu peab Schengeni konventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõttest juhul, kui kriminaalmenetlus puudutab või saab puudutada ainult füüsilisi isikuid, saama automaatselt ja samastamise kaudu kasu juriidiline isik, keda need füüsilised isikud seaduslikult esindavad.

Kohaldamine käesoleval juhul*1) Kas on tegemist „lõpliku kohtuotsusega“?*

- 43 8. juuni 2023. aasta kohtuistungil toimunud arutelud keskendusid peamiselt Hispaania esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise otsuse ulatusele, kusjuures ühed märkisid, et kuna sellel otsusel ei ole Hispaanias seadusjõudu, ei saa esialgset kriminaalmenetluse lõpetamise määrust käsitada lõpliku kohtuotsusena, samas kui teised rõhutavad, et Euroopa Kohtu praktika, mis käsitleb lõpliku otsuse mõistet, nõuab üksnes seda, et kõnealuse otsusega on kriminaalasi lõpetatud, ilma et see piiraks võimalikke uusi süüdistusi või erakorraliste õiguskaitsevahendite kasutamist.
- 44 Hispaania õiguse eripära on see, et kriminaalmenetluse lõpetamise määruste hulgas, mida võib eeluurimiskohtunik teha uurimise lõpetamiseks, eristatakse kohtumäärusi, mis annavad võimaluse uute süüdistuste korral uurimist jätkata (esialgsed kriminaalmenetluse lõpetamise määrused), ja kohtumäärusi, mis lõpetavad uurimise lõplikult ja millel on seadusjõud, sest ei ole süüteo koosseisu, toimepanijat või vastutusvõimelist toimepanijat (lihtsalt kriminaalmenetluse lõpetamise määrused). Need kahte liiki kohtumäärused on kohtulahendid, mille peale saab edasi kaevata, ja nende mõju varieerub peamiselt kahtlustatava või kinni peetud isiku õiguste seisukohast (nagu õigus kohtulikule kaitsel au ja maine osas, mis on seotud õige mõistva otsustega, õigus saada hüvitist eelvangistuse eest uurimise ajal või teatavad õiguskaitsevahendid).
- 45 Selleks et kõrvaldada eeluurimiskohtunike võimalikud kuritarvitused esialgsete kriminaalmenetluse lõpetamise määruste ülemäära ja kergekäeliselt tegemisel, võivad Hispaania kohtud igal üksikjuhul eraldi omistada esialgsetele kriminaalmenetluse lõpetamise määrustele sama mõju, mis on lihtsalt kriminaalmenetluse lõpetamise määrusel, kui nad suudavad kindlaks teha, et eeluurimiskohtunik oli olukorras, mis oleks õigustanud lihtsalt kriminaalmenetluse lõpetamise määruse tegemist.
- 46 Hispaania kohtupraktika on siiski selge: esialgsetel kriminaalmenetluse lõpetamise määrustel ei ole sisulist seadusjõudu. Selline seadusjõud on ainult lihtsalt kriminaalmenetluse lõpetamise määrustel. Tribunal Constitucional (konstitutsioonikohus, Hispaania) püüab 14. jaanuari 2019. aasta otsuses (ATC 3/2019) siiski seda vahetegemist täpsustada ja selle mõju kindlakstegemiseks hinnata konkreetselt menetlust, mille tulemusel kriminaalasi lõpetati. Selles kohtuotsuses ta otsustas: „kriminaalmenetluse lõpetamise otsuse sisulise seadusjõu võimalik mõju ei sõltu sellest, kas lõpetamine on kvalifitseeritud lõplikuks või esialgseks – ja seega sellest, kas on täiesti võimatu menetlust uuendada –, vaid juhtumi konkreetsetest asjaoludest ja asjaolust, et 1) see otsus tehti kriminaalmenetluse tulemusel, kus asja arutati sellega seotud raskuse ja tõsidusega; 2) kriminaalmenetluse eest vastutav organ on võtnud kõik vajalikud ja mõistlikud uurimismeetmed, et teha kindlaks, kas teod on kvalifitseeritud kuriteod ja asjaomase isiku konkreetne osalus nendes, ning 3) tulenevalt sellest, et

kõnealune otsus kriminaalmenetluse lõpetamise kohta on jõustunud, sõltub menetluse uuendamine sellest, et tuleb arvesse võtta uute asjaolude ilmnemist, mis on olulised tegude kuriteoks kvalifitseerimise või asjaomase isiku nendes osalemise seisukohast.“

- 47 Schengeni konventsiooni artikkel 54 tugineb lõpliku kohtuotsuse mõistele ja näib kaudselt viitavat sellise kohtuotsuse seadusjõu mõistele, millest *ne bis in idem*'i põhimõtte sõltub, kuna kriminaalasjas tehtud jõustunud kohtuotsus keelab sama süüdistatava suhtes sama teo eest mis tahes uut menetlust alustada.
- 48 Euroopa Kohtu praktika võimaldab siiski asuda seisukohale, et kriminaalmenetluse lõpetamise määrus, millega lõpetatakse kriminaalmenetlus pärast põhjaliku uurimise läbiviimist, kuid mida võib hiljem uute süüdistuste ilmnemise korral uuesti alustada, on Schengeni konventsiooni artikli 54 tähenduses lõplik kohtuotsus. Euroopa Kohtu otsustes, milles on nii otsustatud, ei ole viidatud seadusjõu mõistele.
- 49 Samal ajal kinnitab Euroopa Kohus, et otsuse väärtust tuleb hinnata konventsiooniosalise riigi riigisisese õiguse alusel. Just sellele reservatsioonile Prantsuse eeluurimiskohtunik oma eelotsusetaotluses tugineski, leides, et kuna Hispaania kohtud ei tunnista esialgse kriminaalmenetluse lõpetamise määruse seadusjõudu, ei saa seda seega lugeda lõplikuks kohtuotsuseks ja sellel ei ole *ne bis in idem*'i mõju.
- 50 Seega näib, et Hispaania 18. juuli 2016. aasta otsuse puhul on nende kahe nõude vahel vastuolu, sest kui see esialgne kriminaalmenetluse lõpetamise määrus näib olevat kooskõlas nõuetega, mis on Euroopa Kohtu praktikas kehtestatud 5. juuni 2014. aasta kohtuotsuses M (C-398/12, EU:C:2014:1057), on Hispaania kohtud selgelt kinnitanud, et sellel kohtumäärusel ei ole sisulist seadusjõudu, nagu on lõplikul kohtuotsusel või lihtsalt kriminaalmenetluse lõpetamise määrusel, ning et see ei võimalda põhimõtteliselt isikul, kelle kasuks see kohtumäärus on tehtud, sellest tuletada samasuguseid õigusi, nagu on mis tahes süüdistuses õigeks mõistetud isikul.
- 51 Seega on vaja kindlaks teha, kas Euroopa Kohtu jaoks eeldab Schengeni konventsiooni artiklis 54 kasutatud mõiste „lõplik kohtuotsus“, et asjaomase riigi riigisisese õiguse kohaselt on omistatud otsusele täielik ja terviklik seadusjõud või üksnes „suhtelise“ seadusjõu mõju, keelates üksnes igasuguse uue menetluse seoses samade süüdistustega, andmata asjaomasele isikule kõiki muid õigusi, mis ta võib saada õigeksmõistva otsusega.
- 52 Kohus esitab selle kohta esimese eelotsuse küsimuse, mis on sõnastatud allpool.
- 2) ***Kas on tegemist „isikuga, kelle suhtes on langetatud lõplik kohtuotsus“***
- 53 Hispaania eeluurimise alustamisel uuris kohus kõigepealt, kas lennuõnnetuse võisid põhjustada võimalikud terroriaktid. Kuna ühtegi terroriakti ei tuvastatud,

jätkas Hispaania kohus uurimist, et teha kindlaks, kas õnnetus oli tingitud pilootide kogematusesest või ettevaatamatusesest, ning jõudis uurimise tulemusel järeldusele, et „lennuki pilootide objektiivse tähelepanu- või hoolsuskohustuse“ rikkumist ei tuvastatud.

- 54 Hispaania eeluurimistoimikus märgitud äriühingu Swiftair töötajate küsitlemised, mis toimusid 2014. aasta novembris, on ainult need, mida Prantsuse eeluurimiskohtunikud õigusabitaotluste raames taotlesid. Hispaania politseiametnikud küsitlesid neid erinevaid äriühingu Swiftair juhtivtöötajaid Prantsuse sandarmide juuresolekul lihtsalt tunnistajatena.
- 55 Hispaania eeluurimiskohtunik ei viinud läbi ühtegi äriühingu Swiftair või tema seadusliku esindaja ülekuulamist, nagu seda võis hiljem teha Prantsuse kohus, kui äriühingule esitati süüdistus.
- 56 Seega, kuigi uurimine puudutas Hispaanias äriühingu Swiftair pilootide väljaõpet ja õppusi ning seda selleks, et teha kindlaks, kas nad võisid käituda ettevaatamatult või neil ei olnud piisavalt kogemust, ei ole Hispaania riigiprokurör ega Hispaania eeluurimiskohtunik kunagi alustanud äriühingu Swiftair suhtes ametlikult kriminaalmenetlust, milles oleks teda ametlikult teavitatud tema suhtes uurimise alustamisest, mis oleks võinud viia kohtumenetluseni.
- 57 Tuleb lihtsalt märkida, et kriminaalmenetluse lõpetamise määruse põhjendustes on täpsustatud, et „me ei leidnud ühtegi tõendit selle kohta, et lennuettevõtja Swiftair oleks toime pannud eeskirjade eiramisi, millel võis olla seos 24. juulil Malis lennuga AH5017 juhtunud lennuõnnetusega“.
- 58 Üheski kohtuotsuses Euroopa Kohtu praktikas ei selgitata, mida peab liidu õiguses hõlmama mõiste „isik, kelle suhtes on langetatud lõplik kohtuotsus“ konkreetsel juhul, kui menetlus lõpetatakse kriminaalmenetluse lõpetamise otsusega. Kas see mõiste hõlmab kõiki isikuid, keda on uurimise käigus otseselt või kaudselt süüdistatud, isegi kui kohtunik või prokurör ei ole väljastanud akte, milles nimetatakse täpselt ja nimeliselt uurimisalused isikud ja kuriteo toimepanemises kahtlustatavad isikud?
- 59 Kohus esitab Schengeni konventsiooni artiklis 54 kasutatud mõiste „isik, kelle suhtes on langetatud lõplik kohtuotsus“ kohta allpool esitatud teise küsimuse.

3) Mõiste „isik“ ning juriidilise isiku ja tema seaduslike esindajate – kes on füüsilised isikud – isikusamasuse küsimus

- 60 Äriühing Swiftair ei vaielnud vastu sellele, et surma põhjustamist ettevaatamatusesest, mille oleksid Hispaania kohtud võinud tuvastada, kui nad oleksid leidnud, et piloodid olid ebakompetentsed või neil ei olnud piisavalt kogemust, ei saanud Hispaanias äriühingule endale otse süüks panna, kuna selles riigis kehtivad juriidiliste isikute kriminaalvastutusele võtmise suhtes kitsendavad eeskirjad.

- 61 Äriühing Swiftair väitis siiski, et kui uurimised oleksid näidanud, et äriühing oli pilootide väljaõpetamisel ja nende oskuste säilitamisel oma kohustusi rikkunud, oleks äriühingu Swiftair seaduslike esindajaid (füüsilised isikud) süüdistatud surma põhjustamises ettevaatamatusest ning seega oleks algatatud kaudselt menetlus äriühingu suhtes.
- 62 Äriühing Swiftair järeldab sellest, et kriminaalmenetluse lõpetamise määrusega, mis näitab, et puuduvad piisavad süüdistused, mida võib ettevõtja seaduslikele esindajatele ettevaatamatusest surma põhjustamise tõttu esitada, kaasneb nii tema seaduslikele esindajatele kui ka temale kui juriidilisele isikule *ne bis in idem*-mõju, millele saab tugineda kõigi liidu liikmesriikide suhtes.
- 63 See arutluskäik, mis juhul, kui see heaks kiidetaks, viiks selleni, et äriühing Swiftair on kaitstud igasuguse võimaliku otsese kriminaalmenetluse eest nii päritoluriigis kui ka teistes liikmesriikides, tekitab kaks järjestikust probleemi, mida Euroopa Kohtu praktika ei võimalda veel lahendada:
- 28. septembri 2006. aasta kohtuotsuses Gasparini jt (C-467/04, EU:C:2006:610, resolutsiooni punkt 2) on märgitud, et Schengeni konventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet „kohaldatakse ainult nendele isikutele, kelle suhtes lepinguosaline riik on langetanud lõpliku otsuse“. Kas Euroopa Kohus peab mõiste „isik“ all silmas, et ühelt poolt füüsilised isikud, kes on juriidilise isiku seaduslikud esindajad, kes on oma ülesannete täitmisel tegutsenud juriidilise isiku nimel, ja teiselt poolt juriidiline isik ise on samad isikud? Jaatava vastuse korral ei saa konventsiooniosalises riigis äriühingu või mis tahes muud liiki juriidilise isiku suhtes kriminaalmenetlust alustada, kui tema seaduslikud esindajad on teises konventsiooniosalises riigis sama teo eest süüdi mõistetud. Sellest tuleneks vastupidine ettepanek.

Sellel otsusel võib olla märkimisväärne mõju sellistele riikidele nagu Prantsusmaa, kus juriidilise isiku kriminaalvastutus on üldine ja seda võib kohaldada paralleelselt ja samaaegselt tema seaduslike esindajate – kes on füüsilised isikud – kriminaalvastutusega kõikides karistusseadustikus sätestatud sühitegudes.

- - Kas seda isikute samasust, kui seda on kinnitatud, tuleb tunnustada ka siis, kui ühes liikmesriigis läbi viidud faktiliste asjaolude uurimine toimus üksnes sellise õigusliku kvalifikatsiooni seisukohast, mis ei võimalda tuvastada selles riigis selle juriidilise isiku vastutust?

127. Selleks et ületada Schengeni konventsiooni artiklis 54 kasutatud mõistete ulatuse tõlgendamise raskused ja teha kindlaks, kas äriühingut Swiftair võib Prantsusmaal vastutusele võtta seoses tegudega, millega seoses ei oleks tema kui juriidilise isiku kriminaalvastutust saanud Hispaanias kunagi tekkida, kuid mille osas Hispaania kohus leidis, et tema seaduslike esindajate suhtes ei ole alust

menetlust alustada, esitab kohus kaks viimast eelotsuse küsimust, mis on sõnastatud allpool.

5. Eelotsuse küsimused

64 Kohus esitab järgmised küsimused:

1. Kas Schengeni konventsiooni artiklit 54 tuleb harta artiklit 50 arvestades tõlgendada nii, et kriminaalmenetluse lõpetamise määrus, mille on teinud kohus konventsiooniosalises riigis pärast asja põhjalikku uurimist ja mille peale saab edasi kaevata ning mis takistab menetluse jätkamist, välja arvatud juhul, kui esitatakse uusi süüdistusi, tuleb kvalifitseerida lõplikuks kohtuotsuseks selle artikli tähenduses isegi siis, kui selles konventsiooniosalises riigis, kus kriminaalmenetluse lõpetamise määrus tehti, ei ole sellel määruksel kogu mõju, mis on täieliku ja tervikliku seadusjõuga otsusel?

2. Kas Schengeni konventsiooni artiklit 54 tuleb harta artiklit 50 arvestades tõlgendada nii, et kui kriminaalmenetluse lõpetamise määruksel on lõpliku kohtuotsuse jõud, mis võib anda selles õigusaktis ette nähtud *ne bis in idem*'i kaitse, tuleb „isikut, kelle suhtes on langetatud lõplik kohtuotsus“ mõista nii, et see on uurimise käigus süüdistatav mis tahes isik, kelle tegevust või tegevusetust uuriti, isegi kui selle isiku suhtes ei ole eeluurimise etapis ametlikult tehtud ühtegi menetlustoimingut ega kohaldatud sunnimeedet?

3-a. Kas Schengeni konventsiooni artiklit 54 tuleb harta artiklit 50 arvestades tõlgendada nii, et ühelt poolt füüsilised isikud, kelle teod on toime pandud seoses nende tööülesannete täitmisega äriühingus nende esindatava juriidilise isiku huvides ja arvel, ning teiselt poolt juriidiline isik ise, on sama isik, mistõttu on keelatud igasugune kriminaalmenetlus juriidilise isiku vastu konventsiooniosalises riigis, kui teises konventsiooniosalises riigis on juriidilise isiku seaduslike esindajate suhtes liidu õiguse tähenduses juba „langetatud lõplik kohtuotsus“, kuigi juriidilist isikut ennast ei ole selles konventsiooniosalises riigis kunagi isiklikult vastutusele võetud?

3-b. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis kas Schengeni konventsiooni artiklit 54 tuleb harta artiklit 50 arvestades sellisel juhul tõlgendada nii, et juriidilisele isikule tuleb tagada *ne bis in idem*'i kaitse, sealhulgas juhul, kui selle konventsiooniosalise riigi õiguse kohaselt, kus tehti lõplik otsus, ei olnud juriidilise isiku suhtes mingil juhul võimalik kriminaalmenetlust alustada kas seetõttu, et juriidilisel isikul ei ole selles riigis otsest kriminaalvastutust, või seetõttu, et juriidilist isikut saab võtta kriminaalvastutusele ainult kuritegude eest, milleks ei saa kriminaalmenetluse esemeks olevaid tegusid kvalifitseerida?